

er ganske sikker derpaa, idet der i Motiverne skimtes ligesom en Mulighed for, at der kan ske noget i Retning af at fremme Egeninteresser, og at Ministeriet skal sidde og passe paa, at Egeninteresser ikke fremmes, og at det ikke bliver Geschäft. Men man ved jo meget godt, at det ikke let lader sig gøre at passe paa dette, det er noget, som kan ske alligevel. Der staar endvidere i Loven, at disse Jorder skulle opkøbes paa billige Vilkaar. Hvad er „billige Vilkaar“, hvor kan man egentlig skønne over, hvorvidt en Gaard er billig eller ej? — Maa jeg drage et Eksempel frem? Jeg gør det ikke, for atter at drage den paagældende Sag frem her i Tinget, men kun for at illustrere, hvorledes det kan gaa med saadanne store Ejendomme. Maa jeg erindre Dem om en Gaard, som vi for nylig have talt meget om her i Tinget, og som i de senere Aar jævnlig har været omtalt her i Tinget. Den paagældende Gaard blev vurderet til 270,000 Kr., men den blev senere overtagen til 70,000 Kr. plus paaløbende Renter, Skatter o. s. v., og som maaske alt i alt løb op til noget over 30,000 Kr., Gaarden blev altsaa købt for ca. 100,000 Kr. For denne Sum blev denne Gaard overtagen af en Bank, af en Pant-haver, medens den nogle Aar i Forvejen var vurderet til 270,000 Kr. Hvis denne Gaard havde kunnet erhverves f. Eks. for 200,000 Kr., saa vilde man sige — og efter Papirerne vilde det ogsaa synes saa —, at det var en overordentlig billig Ejendom, men Faktum vilde jo være et andet, Faktum vilde jo være dette, at det var en dyr Ejendom. I det Tilfælde, at det var en Gaard af denne Art, vilde man meget vel kunne tænke sig, at Ejeren af Gaarden var saa ilde stillet, at han af al Magt vilde bestræbe sig for at blive godgørende og stifte en Forening til Udstykning af store Landejendomme, og da selv vilde være den første til at byde sin Gaard frem og derigennem fremme sine egne Interesser; man har ikke nogen Sikkerhed derfor. Jeg har den Opfattelse, og jeg tror ogsaa, den er rigtig, at det er umuligt for noget Ministerium at sidde paa Afstand og se, om det er Egeninteresser eller det er Samfundsinteresser, der fremmes.

Jeg kommer da til at spørge den højtærede Finansminister, af hvilken Grund man i Lovforslaget har sat dette, at det kun skulde være Foreninger, der udelukkende vare dannede med det Formaal at opkøbe og udstykke, og hvorfor man har holdt de i dette Tilfælde, synes jeg, ganske

naturlige Organer udenfor, nemlig de store økonomiske Foreninger, som Landbruget med beundringsværdig Energi og Dygtighed har startet omkring i Landet, Landboforeningerne, Husmandsforeningerne, de samvirkende Mejerier o. l. Foreninger, der dog ere af en ganske anderledes stabil Art end disse Foreninger, der løbe sammen udelukkende med Opkøb af denne eller hin Gaard til Maal. At Landbrugets Foreninger kunne tage sig store Opgaver paa, have vi for nylig set. Jeg har for nylig været til Stede paa Krabbesholm ved Skive, hvor de samvirkende Mejeriforeninger have rejst en Bygning til Fremme af en Samfundsopgave — et Sanatorium. Det var ganske beundringsværdigt at se, at Foreningen har været i Stand til at gennemføre en saadan Opgave, og at se den Energi og Dygtighed, hvormed den har kastet sig over Opgaven og ført den igennem. Man ser heraf, at disse Foreninger meget godt kunne løfte en Samfundsopgave, som ligger udenfor deres egentlige Opgave, og det forekommer mig unaturligt, at disse Landbrugets naturlige Organer, som vistnok høre til de Institutioner her i Landet, som nyde den største Tillid hos alle Dele af Befolkningen, udelukkes fra at tage fat paa den Opgave, hvormed der her er Tale. I dem vilde man have noget mere stabilt end i de private Foreninger.

Ligeledes finder jeg det ejendommeligt, navnlig naar henses til den højtærede Finansministers tidligere Standpunkt, at Kommunerne ere ganske udelukkede fra at kunne tage denne Opgave op. Kommunerne vilde jo kunne løfte denne Opgave med stor Sikkerhed. Dernæst finder jeg det ejendommeligt ved dette Forslag, at det giver de absolut private Foreninger og de Købere, der blive til disse ganske fri Ejendomme, Tilskud fra Staten. Saa vidt jeg ved, koster vore Penge os selv $3\frac{1}{2}$ pCt. eller deromkring, og det foreslaas her at laane Penge ud i disse private Ejendomme i dette aldeles private Forhold, hvormed der her vil blive Tale, *under* den Rente, Staten selv giver. Det forekommer mig, at skal man ind paa den Form med fri Ejendom og med private Foreninger, maa Staten dog have fuld Rente af sine Penge, ligesom den maa have fuld Sikkerhed for sine Penge. Men Renten bliver ikke fuld Rente, idet der her er Tale om et Tilskud fra Statskassen til disse Ejendomsudstykkere og Ejendomsbesiddere, som dog ikke komme til at bestaa af just de allerfattigste her i vort Samfund. Sikker-